

Teresa DROZDEK-MAŁOLEPSZA*

Tenis ziemny kobiet w Polsce w okresie międzywojennym

Streszczenie

W okresie międzywojennym nastąpił rozwój tenisa ziemnego kobiet w Polsce w zakresie organizacyjnym i sportowym. Zwiększała się liczba klubów i towarzystw sportowych, w których kobiety uprawiały tenis ziemny. Uczestniczyły one w Mistrzostwach Polski w tenisie ziemnym, począwszy od 1921 r. Do najlepszych polskich tenisistek ziemnych tego okresu należy zaliczyć m.in. Wandę Dubieńską, Jadwigę Jędrzejowską, Verę Richterówną i Gertrudę Volkmer-Jacobsonową. Spośród nich największe sukcesy na arenie międzynarodowej osiągnęła J. Jędrzejowska.

Słowa kluczowe: Polska, tenis ziemny, kobiety, okres międzywojenny

Celem pracy jest charakterystyka tenisa ziemnego kobiet w Polsce w okresie międzywojennym. W zakresie stanu badań znajdują się prace, które w sposób częściowy ujmują ten problem. Wśród nich należy wymienić np. publikacje J. Gaja, C. Ludwiczka, M. Rotkiewicz, B. Woltmanna, a także opracowanie A. Koseskiego, A. Królaka i K. Tarasiewicza¹.

Geneza tenisa ziemnego na ziemiach polskich pod zaborami przypada na lata osiemdziesiąte XIX w.² Jak pisze M. Rotkiewicz: „Gra rozwijała się szybko

* Dr, Instytut Kultury Fizycznej i Turystyki, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.

¹ Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997, red. J. Gaj, B. Woltmann, Gorzów Wielkopolski 1999; Cz. Ludwiczak, *Tenis na Śląsku*, Katowice 2010; M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska (1895–1968)*, [w:] *Spoleczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży*, t. 2, red. J. Chełmecki, Warszawa 2009, s. 35–47; B. Woltmann, J. Gaj, *Sport w Polsce 1919–1939*, Gorzów Wielkopolski 1997; A. Koseski, A. Królak, K. Tarasiewicz, *Tenis w Polsce w latach 1921–1971*, Warszawa 1972.

² M. Rotkiewicz, *Geneza i początki sportu kobiecego w Polsce*, „Sport Wyczynowy” 1978, nr 6–7, s. 17.

pod wszystkimi zaborami. Na przełomie XIX i XX stulecia rejestrowano liczne kluby i sekcje lawn-tenisowe w większych i mniejszych miastach polskich”³. Tenis ziemny kobiet rozwinął się we wszystkich trzech zaborach. Najsilniej w ośrodku krakowskim (m.in. w Akademickim Związku Sportowym oraz w „Cracovii”). Jedną z najlepszych tenisistek ziemnych w zaborze austriackim była Wanda Nowak-Dubieńska⁴.

Polski Związek Lawn-Tenisowy (PZLT) powołano w sierpniu 1921 r. w Poznaniu⁵. Pierwszym prezesem PZLT został Zdzisław Szulc. W 1923 r. PZLT przystąpił do Międzynarodowej Federacji Lawn-Tenisa⁶.

Zagadnieniem istotnym w rozwoju tenisa ziemnego kobiet było kształcenie kadr szkoleniowych oraz publikacja materiałów z zakresu przygotowania motorycznego, technicznego i taktycznego. Na łamach „Startu” Wanda Dubieńska – jedna z najlepszych zawodniczek tenisa ziemnego w Polsce – opublikowała artykuł pt. *O technice gry tenisowej*⁷. Wskazała, iż trzy czynniki decydują o poziomie sportowym zawodniczki uprawiającej tenis ziemny: „technika gry, jej styl i taktyka”. Uważała, że „dobra technika gry tenisowej uwarunkowana jest szybką orientacją gracza, umiejętną pracą nóg i współpracą ciała w uderzeniu”⁸. Ponadto, W. Dubieńska przedstawiła w artykule technikę i metodykę nauczania poszczególnych elementów tenisa ziemnego. Według niej, tenis ziemny należał do „najpopularniejszych sportów wśród kobiet w Polsce”. Owe popularności upatrywała w tradycji, „kiedy dobrze wychowana panna musiała uczyć się co najmniej grać na fortepianie i w tenisa”, oraz w „zamiłowaniu do tego rzeczywiście pięknego sportu”⁹. Na łamach czasopisma „Start”, w poszczególnych rocznikach, publikowano cykle artykułów poświęconych szkoleniu sportowemu kobiet w tenisie ziemnym¹⁰. W trakcie treningu i rozgrywania meczów tenisa ziemnego tenisistka powinna głównie zwrócić uwagę na następujące elementy: „Nie spuszczać z oczu piłki, dopóki nie zostanie ona uderzona; zachować na placu ciągłą ruchliwość [...]; nigdy nie lekceważyć przeciwnika, studiować sposób gry przeciwnika, poznać jego słabe strony [...]; grać w sposób urozmaicony, zmieniać sposoby uderzeń [...]; starannie przygotowywać się do meczów, uni-

³ Tamże.

⁴ Tamże, s. 17–18. Zob. także M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska...*, s. 38–40.

⁵ B. Woltmann, J. Gaj, dz. cyt., s. 48.

⁶ M. Rotkiewicz, K. Hądzelek, *Powstanie i działalność polskich związków sportowych (II) 1919–1925*, „Sport Wyczynowy” 2007, nr 10–12, s. 108.

⁷ „Start” 1929, nr 2, s. 4–5; 1929, nr 3, s. 8–9.

⁸ „Start” 1929, nr 2, s. 4.

⁹ „Start” 1928, nr 24, s. 9.

¹⁰ M.in. roczniki „Startu” z 1928 i 1931 r. Wśród nich numery mające następujące tytuły: *Zimowy trening tenisistki*, *ABC tenisistki*, *Jak rozpocząć naukę gry w tenisa*, *O trenowaniu w tenisie*, *Taktyka gry w tenisie*.

kając przetrenowania; w czasie meczu zachować spokój [...], nie poddawać się depresji wskutek przewagi przeciwnika”¹¹.

W prasie sportowej ukazywały się projekty kostiumów tenisowych kobiet. Ubiór tenisistki podlegał ewolucji. Początkowo strój kobiecy składał się z sukni „po kostki”¹²; już w latach dwudziestych XX w. „powinien być dostosowany do wymogów higienicznych”. Ubiór tenisistki ziemnej, jak czytamy w numerze 16 czasopisma „Start” z 1929 r., to: „Krótka do kolan sukienka, bez rękawów i z odsłoniętą szyją, jak najlżejsza i jak najbardziej przewiewna [...]. Pończochy – po sportowemu zwinięte poniżej kolan. Na głowie daszek”¹³. Już wówczas wśród tenisistek pojawiały się deklaracje zamiany pończoch na skarpetki – zwinięte przy kostce – i zamiana sukienki na długie spodnie. Na łamach czasopisma „Raz, Dwa, Trzy” z 1938 r. opublikowano materiał pt. *Z królestwa mody sportowej*, w którym czytamy: „Kostiumy tenisowe [...] od lat przechodzą ciągłą metamorfozę. Zdawało się już, że teren opanują w zupełności «shorty», czyli krótkie spodenki, ale okazało się, że strój ten nie każdej odpowiada kobiecie. Dlatego też komponuje się sukienki, dość krótkie, aby umożliwiły swobodę ruchów na korcie. W tej dziedzinie pozostawia się dużą swobodę paniom, w przeciwieństwie do panów, dla których strój tenisowy stosunkowo niewiele pozostawia możliwości urozmaicenia”¹⁴. Moda sportowa dostosowuje się „do sportu w ten sposób, że bierze pod uwagę rodzaj ruchu sportowego” – pisała Kazimiera Muszałówna w artykule *Wpływ sportu na modę*¹⁵.

W zakresie szkolenia sportowego organizowano obozy sportowe. W 1938 r. w Warszawie odbyło się zgrupowanie sportowe, w którym uczestniczyły: J. Jędrzejowska i G. Volkmer-Jacobsenowa, wspólnie z najlepszymi tenisistami: Czajkowskim, Hebdą, Spychałą, Ignacym Tłoczyńskim, Ksawerym Tłoczyńskim, Wittmanem¹⁶.

Z inicjatywy Polskiego Związku Lawn-Tenisowego publikowano prace i materiały informujące o tenisie ziemnym, m.in. w 1929 r. opublikowano rocznik pt. „Polski Związek Lawn-Tenisowy”¹⁷. Rocznik zawierał wykaz klubów i towarzystw sportowych prowadzących sekcje tenisa ziemnego, sylwetki uznanych tenisistów, adresy związków zagranicznych, terminarz rozgrywek na 1929 r., statut PZLT, wyciąg ze statutu Międzynarodowej Federacji Tenisowej, regulamin gry w tenisa ziemnego, wyniki ważniejszych zawodów krajowych i międzynarodowych za lata do 1929 r.

¹¹ „Start” 1928, nr 16, s. 8.

¹² „Start” 1929, nr 9, s. 6.

¹³ „Start” 1929, nr 16, s. 11.

¹⁴ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 18, s. 13.

¹⁵ „Start” 1929, nr 23, s. 6.

¹⁶ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 15, s. 11.

¹⁷ „Start” 1929, nr 11, s. 11.

Prasa sportowa zwracała uwagę na problemy, które niekorzystnie wpływały na rozwój tenisa ziemnego kobiet w Polsce. W 1929 r. redakcja „Startu” w artykule pt. *O większy rozwój tenisa* stwierdziła, iż „obecny stan tenisa kobiecego nie jest zadowalający i stoi znacznie poniżej swoich możliwości. [...] Liczba pań uprawiających tenis po sportowemu, to znaczy pracujących metodycznie nad przygotowaniem atletycznym, metodą i techniką gry, z myślą ustawicznego doskonalenia się – jest znikomo mała w porównaniu z olbrzymią rzeszą pań, grających dla mody i doraźnej przyjemności, niesystematycznie i bez pogłębiania zasad techniki”¹⁸. Kolejnym elementem była nieodpowiednia praca klubów i towarzystw sportowych prowadzących sekcje tenisa ziemnego kobiet. Kluby pobierały od swoich członków zbyt wysokie składki, zapewniając jedynie korzystanie z kortów tenisowych. Ponadto nie zapewniały bezpłatnej kadry trenerskiej. „Większość członkiń, jak czytamy na łamach czasopisma „Start”, nie mogąca korzystać z gry z trenerem, jest pozostawiona sama sobie, tym bardziej że lepiej grające osoby uciekają od słabszych [...]”¹⁹. Sport tenisa ziemnego cieszył się olbrzymią sympatią i aprobatą społeczności kobiecej. Redakcja „Startu” podkreśliła, iż „należałoby sympatię tę wyzyskać i uczynić wszystko, aby jak największej liczbie zwolenniczek tenisa umożliwić poważny i racjonalny trening”²⁰.

Jak wskazała Zofia Zabawska-Domosławska w artykule pt. *Wytoczne sportu kobiecego*, wśród sportów „nadających się dla kobiet” wyróżniamy tenis, gdzie „zręczność i kwalifikacje psychiczne górują nad siłą”²¹.

Sekcje tenisa ziemnego prowadzono w klubach i towarzystwach sportowych, w tym również w organizacjach mniejszości narodowych. Prowadziły je kluby: BBSV Bielsko, Kattowitz Tennis Verein (w październiku 1938 r. klub przyjął polską nazwę Katowickie Towarzystwo Tenisowe – KTT), Sportverein „Lawn-Tennis” Łódź²². Zawodniczka Sportverein „Lawn-Tennis” – Vera Richterówna – w latach dwudziestych XX w. zdobyła 6 tytułów indywidualnych, 3 tytuły w grze podwójnej oraz 4 tytuły w grze mieszanej Mistrzostw Polski (MP). M.in. wśród klubów i towarzystw, które prowadziły sekcję tenisa ziemnego z udziałem kobiet, były następujące: w Bydgoszczy – Bydgoski Klub Sportowy (BKS), Klub Sportowy (KS) „Palestra”, KS „Sportbruder”; w Poznaniu – AZS, „War-

¹⁸ „Start” 1929, nr 16, s. 2.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże, s. 3.

²¹ „Start” 1928, numer specjalny poświęcony I Polskiemu Kongresowi dla spraw Wychowania Fizycznego i Sportu Kobiet, s. 10–11.

²² T. Jurek, *Kultura fizyczna mniejszości niemieckiej w Polsce w latach 1918–1939*, Gorzów Wielkopolski – Poznań 2002 (b. pag. – fotografia w tekście publikacji); H. Rechowicz, *Sport na Górnym Śląsku do 1939 r.*, Katowice 1997, s. 202.

ta”; w Warszawie – KS „Rodziny Wojskowej”, WKS „Legia”, Warszawski Lawn Tennis Klub²³. W BKS sekcja tenisa ziemnego liczyła 25 członkiń²⁴.

Jak podaje „Start” w numerze 11–12 z 1935 r., w Polsce zarejestrowanych w PZLT było 300 zawodniczek²⁵. W statystyce Związku Polskich Związków Sportowych PZLT w 1938 r. zrzeszał 97 klubów i towarzystw sportowych, w których zarejestrowanych było 2708 zawodniczek i zawodników²⁶. Z inicjatywy PZLT zorganizowano 18 zawodów sportowych (w tym 8 międzynarodowych) oraz 6 meczów międzypaństwowych.

Ważnym czynnikiem rozwoju sportu tenisa ziemnego w Polsce była liczba kortów tenisowych. W 1932 r. Polska posiadała 507 kortów tenisowych, w 1933 r. – 1724, w 1934 r. – 1772, w 1935 r. – 1853, w 1936 r. – 1861, w 1937 i 1938 r. – 1899, w 1939 r. – 1880²⁷.

Kompleks sportowy WKS „Legii” Warszawa dysponował (według stanu na 1928 r.) 9 kortami tenisowymi, w tym 1 kortem o charakterze reprezentacyjnym²⁸. Kort reprezentacyjny posiadał nawierzchnię z masy zwanej „en tout cas”, „dotychczas w Polsce niespotykaną”²⁹. Trybuny wzdłuż jednego boku kortu mogły pomieścić 2000 kibiców. Obiekt tenisowy posiadał szatnię i natryski. Członkinie KS „Rodziny Wojskowej” korzystały z kortu do tenisa ziemnego w Warszawie (Łazienki, przy Pałacu Myśliwskim)³⁰.

Redakcja „Startu” publikowała artykuły na temat wybudowania kortu tenisowego. W jednym z nich, pt. *Jak urządzić plac tenisowy*, czytamy, że redakcja, dając [...] garść wskazówek o tym, jak wybudować dobry i praktyczny plac tenisowy [...], przyczyni się do spopularyzowania tenisa wśród jak najszerszych rzesz kobiecych³¹. W materiale omówiono poszczególne etapy budowy kortu tenisowego, m.in. wybór miejsca, budowę placu tenisowego, wymierzenie i urządzenie kortu tenisowego. Warto nadmienić, iż w prasie sportowej ukazywały się ogłoszenia w sprawie wdzierżawienia lub wynajmu kortów tenisowych, np. w Wawrze³².

²³ „Start” 1927, nr 9, s. 8; 1928, nr 21, s. 4–5; R. Gawkowski, *Encyklopedia klubów sportowych Warszawy i jej najbliższych okolic w latach 1918–1939*, Warszawa 2007, s. 93, 218–219. KS „Palestra” i KS „Sportbruder” były klubami mniejszości niemieckiej. W KS „Palestra” 30 kobiet uprawiało tenis ziemny. Wśród nich – Knabe zdobyła w latach 1920–1925 mistrzostwo Pomorza, natomiast w 1926 r. mistrzynią Pomorza została Gross.

²⁴ BKS posiadał (w 1927 r.) 3 korty tenisowe. 5 kolejnych kortów było w budowie.

²⁵ „Start” 1935, nr 11/12, s. 12.

²⁶ „Sport Polski” 1939, nr 21, s. 16.

²⁷ „Przegląd Sportowy” 1937, nr 68, s. 5; „Sport Polski” 1939, nr 23, s. 9. Jak informowała redakcja „Przeglądu Sportowego”, w Polsce stan kortów tenisowych na dzień 1 stycznia 1937 r. wynosił 1899.

²⁸ „Start” 1928, nr 9, s. 7.

²⁹ Tamże.

³⁰ „Start” 1928, nr 13, s. 11.

³¹ „Start” 1927, nr 4, s. 9.

³² „Start” 1928, nr 11, s. 12.

Sprzęt do tenisa ziemnego i tenisa stołowego produkowała w Warszawie wytwórnia Egra³³. „Rakiety tenisowe «Egra» – jak pisze Z. Dall na łamach „Sportu Polskiego” – zdobyły pełne uznanie szerokich rzesz tenisistów w Polsce. Tańsze prawie o połowę od zagranicznych, posiadają jednak jakość b. wysoką, zarówno w gatunku samych strun, jak i trwałości i mocy ramy. [...] Wytwórnia «Egra», produkując dobry sprzęt, tani i popularny, przyczynia się w znacznej mierze do propagandy i popularyzacji sportu wśród szerokich rzesz sportowych”³⁴. Zakład zajmował się także „naciąganiem maszynowym rakiet i ich reperacją”. Sprzęt sportowy do tenisa ziemnego oferowała firma Polska Składnica Dom i Sport w Warszawie, składnica Sport i Rozrywka w Warszawie oraz Polska Spółka Sportowa³⁵.

W zakresie współzawodnictwa sportowego tenisistki ziemne uczestniczyły w zawodach regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych. Najlepszymi tenisistkami mistrzostw Warszawy w 1927 r. były: Boniecka, Groblewska, Kowalewska i Wenzłowa³⁶. „Charakteryzując ogólnie nasze zawodniczki – jak czytamy na łamach „Startu” – należałoby powiedzieć, iż w stosunku do postępów gry na Zachodzie, jesteśmy cofnięci o dobrych parę lat”³⁷.

W rozegranych w 1929 r. Mistrzostwach Warszawy w finale gry pojedynczej wystąpiły J. Jędrzejowska oraz tenisistka Finlandii – Brunou – jedyna zawodniczka z zagranicy³⁸. Zwyciężyła J. Jędrzejowska. Redakcja „Startu” tak scharakteryzowała występ J. Jędrzejowskiej: „Jedynym jasnym punktem turnieju była bezkonkurencyjna – jak na nasze warunki – gra młodziutkiej Jędrzejowskiej. Jest ona dziś zdecydowanym talentem tenisowym, popartym dobrze wypracowaną techniką i świetnymi warunkami biegowymi”³⁹.

Tabela 1. Medalistki Mistrzostw Polski w tenisie ziemnym w grach pojedynczych w latach 1921–1939

Rok	Mistrzyni Polski	Wicemistrzyni Polski	Brązowe medalistki Mistrzostw Polski
1921	Vera Richterówna	Wanda Dubieńska	.
1922	Vera Richterówna	Wanda Dubieńska	.
1924	Vera Richterówna	E. Stephanówna	.

³³ „Sport Polski” 1939, nr 3, s. 15. Zakład produkował „rakiety tenisowe, narty, kije hokejowe i sprzęt pingpongowy”.

³⁴ Tamże.

³⁵ „Start” 1927, nr 3, s. 12; 1928, nr 8, s. 12; 1928, nr 14, s. 12; 1928, nr 15, s. 12. M.in. koszt rakiet do tenisa ziemnego firmy Slazengera wynosił od 50 zł, natomiast prasy do rakiet – 5,50 – 6 zł.

³⁶ „Start” 1927, nr 6, s. 10.

³⁷ Tamże.

³⁸ „Start” 1929, nr 12, s. 6–7.

³⁹ Tamże. Redakcja „Startu” podkreśliła również, iż: „Jedynym brakiem Jędrzejowskiej jest niedostatek rutyny, co zresztą aż nadto dobrze tłumaczy się jej młodym wiekiem. Jeżeli rutyny tej nabędzie, a nie wątpimy, że władze tenisowe dostarczą jej w tym kierunku okazji, w krótkim czasie stać się może groźną konkurencją dla pierwszej klasy europejskiej”.

Tabela 1. Medalistki Mistrzostw Polski w tenisie ziemnym... (cd.)

Rok	Mistrzyni Polski	Wicemistrzyni Polski	Brązowe medalistki Mistrzostw Polski
1925	Vera Richterówna	Jadwiga Poradowska	W. Dubieńska, Neumanowa
1926	Vera Richterówna	Wanda Dubieńska	.
1927	Vera Richterówna	Wanda Dubieńska	Boniecka, J. Jędrzejowska
1928	Wanda Dubieńska	Jadwiga Jędrzejowska	.
1929	Jadwiga Jędrzejowska	Raciborska	Dubieńska, Orzechowska
1930	Jadwiga Jędrzejowska	Wanda Dubieńska	.
1931	Jadwiga Jędrzejowska	G. Volkmer-Jacobsenowa	W. Dubieńska, M. Rudowska
1932	Jadwiga Jędrzejowska	Wanda Dubieńska	.
1933	Jadwiga Jędrzejowska	Wanda Dubieńska	.
1934	Jadwiga Jędrzejowska	G. Volkmer-Jacobsenowa	.
1935	Jadwiga Jędrzejowska	G. Volkmer-Jacobsenowa	.
1936	Jadwiga Jędrzejowska	G. Volkmer-Jacobsenowa	.
1937	Anna Głowacka	H. Łuniewska	M. Rudowska
1938	G. Volkmer-Jacobsenowa	Zofia Jędrzejowska	.
1939	Jadwiga Jędrzejowska	H. Łuniewska	.

Źródło: „Start” (z lat 1927–1936); „Sport Polski”, 1939, nr 23, s. 13; „Przegląd Sportowy” 1925, nr 35, s. 12; 1927, nr 33, s. 2; 1931, nr 68, s. 4; 1931, nr 71, s. 6; 1934, nr 49, s. 4; 1937, nr 69, s. 5; M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska (1895–1968)*, [w:] *Społeczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży*, t. 2, red. J. Chełmecki, Warszawa 2009, s. 38–40; B. Woltmann, J. Gaj, *Sport w Polsce 1919–1939*, Gorzów Wielkopolski 1997, s. 48.

Mistrzostwa Polski w tenisie ziemnym rozgrywano od 1921 r. (zob. tabela 1). W 1923 r. MP nie rozegrano. Rywalizację w MP kobiet w grze podwójnej wprowadzono w 1926 r. podczas zawodów, które odbyły się we Lwowie. Pierwszymi mistrzyniami Polski w grze podwójnej zostały V. Richterówna i J. Poradowska⁴⁰.

W MP w 1927 r. mistrzostwo Polski w grze podwójnej kobiet zdobyły J. Jędrzejowska i S. Groblewska, pokonując V. Richterównę i W. Dubieńską⁴¹. Natomiast w grze mieszanej para W. Dubieńska i Czetwertyński pokonała w półfinale V. Richterównę i J. Stolarowa oraz w finale J. Jędrzejowską i Zachara⁴². Zawody przeprowadzono na kortach AZS Kraków.

Mistrzostwa Polski w 1928 r. odbyły się w Katowicach na kortach Klubu Tenisowego⁴³. Mistrzynią Polski w grze pojedynczej kobiet została W. Dubień-

⁴⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 68, s. 4.

⁴¹ „Sport Polski” 1937, nr 10, s. 11. J. Jędrzejowska po raz pierwszy w MP wzięła udział w 1927 r.

⁴² „Przegląd Sportowy” 1927, nr 34, s. 3.

⁴³ „Start” 1928, nr 17, s. 11.

ska (AZS Kraków), która w finale pokonała Jędrzejowską⁴⁴. Jadwiga Jędrzejowska sprawiła niespodziankę, wygrywając w ćwierćfinale z V. Richterówną. W grze podwójnej kobiet zwyciężyły J. Jędrzejowska i S. Groblewska, które w finale pokonały V. Richterówną i W. Dubieńską; w grze mieszanej najlepsi okazali się J. Jędrzejowska i S. Czetwertyński.

W 1929 r. MP w tenisie ziemnym odbyły się w Poznaniu⁴⁵. W finale gry pojedynczej kobiet Jędrzejowska pokonała Raciborską (6:1, 6:2); w finale gry podwójnej – Raciborska i Posseltówna zwyciężyły Orzechowską i Groblewską (7:5, 6:2); natomiast w grze mieszanej – J. Jędrzejowska i J. Stolarow pokonali parę Raciborska i Tarnawski (6:2, 6:0)⁴⁶.

Mistrzostwa Polski w tenisie ziemnym w 1930 r. zostały rozegrane w Warszawie⁴⁷. W zawodach udział wzięło 19 zawodniczek w grze pojedynczej, 16 zawodniczek w grze podwójnej (8 par) i 17 zawodniczek w grach mieszanych. W grze pojedynczej zwycięstwo odniosła J. Jędrzejowska, w finale pokonując W. Dubieńską (6:4, 6:2). W finale gier mieszanych mistrzostwo Polski zdobyli Jędrzejowska i Warmiński, pokonując parę Junżanka i Stolarow⁴⁸. Redakcja „Startu” w sposób następujący charakteryzowała grę w turnieju J. Jędrzejowskiej: „Gra ona już dziś znakomicie. Niezwykle mocny drive zarówno z prawej, jak i z lewej strony, doskonały plasing, szybki start do piłki, silny serwis, [...] niezłe początki gry przy siatce [...]. Jeśli czego brak naszej młodej tenisistce na zawodniczkę światowej klasy – to chyba tylko i wyłącznie rutyny oraz opanowania nerwów”⁴⁹. Przymioty gry innej zawodniczki – W. Dubieńskiej określano jako „stałość formy, pewność uderzenia, doskonale plasowanie piłki, pewny lob na ostatnią linię i przede wszystkim kolosalna rutyna meczowa nabyta w szeregu spotkań międzynarodowych”⁵⁰. Ponadto, w MP wyróżniły się następujące tenisistki: G. Volkmerówna, Lilpopówna, Posseltówna, Ada Pozowska, Helena Syropowa.

Mistrzostwa Polski w tenisie ziemnym w 1931 r. odbyły się we Lwowie⁵¹. Mistrzynią Polski została J. Jędrzejowska, pokonując w finale G. Volkmer-Jacob-

⁴⁴ Tamże. Autor artykułu omawiającego MP w Katowicach w następujący sposób określił „cechy sportowe” J. Jędrzejowskiej: „Jędrzejowska już w roku ubiegłym zwróciła na siebie oczy zwolenników białego sportu. Jej młody wiek, twardość i ambicja w grze, doskonałe warunki fizyczne, duża ruchliwość na korcie – z góry zapowiadały w Jędrzejowskiej doskonały materiał. Rok bieżący w pełni usprawiedliwił pokładane w niej nadzieje, a zwycięstwo nad Richterówną klasyfikuje ją jako czołową naszą tenisistkę”.

⁴⁵ „Start” 1929, nr 17, s. 11.

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ „Start” 1930, nr 17, s. 11.

⁴⁸ W finale gier podwójnych zmierzyły się H. Syropowa, W. Dubieńska z J. Jędrzejowską, A. Pozowską.

⁴⁹ „Start” 1930, nr 17, s. 11.

⁵⁰ „Start” 1930, nr 19, s. 10.

⁵¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 71, s. 6.

senową (KTT) 6:2, 6:1; w grze podwójnej w meczu finałowym J. Jędrzejowska i W. Dubieńska pokonały G. Volkmer-Jacobsenową i Rudowską (6:2, 6:2); w grze mieszanej G. Volkmer-Jacobsenowa i Popławski pokonali W. Dubieńską i Tłoczyńskiego (7:5, 6:1).

Wanda Dubieńska w okresie międzywojennym, jak pisze M. Rotkiewicz: „W turniejach tenisowych o mistrzostwo Polski zdobyła pięć tytułów mistrzyni Polski: jeden w grze pojedynczej pań [...], trzy w grze podwójnej pań [...], jeden w grze mieszanej [...], a ponadto była 11-krotną wicemistrzynią Polski: 7-krotną w grze pojedynczej [...], 2-krotną w grze podwójnej [...] i dwukrotną w grze mieszanej [...]”⁵².

W MP w 1934 r. startowało 15 tenisistek ziemnych⁵³. J. Jędrzejowska została mistrzynią Polski po zwycięstwie nad G. Volkmer-Jacobsenową 6:4, 6:2; w grze mieszanej zwyciężyli G. Volkmer-Jacobsenowa i Hebda, pokonując Rudowską i Tłoczyńskiego (7:5, 6:3).

Tabela 2. Zwycięzcy Mistrzostw Polski w tenisie ziemnym w grze podwójnej kobiet i w grze mieszanej w latach 1921–1939

Rok	Mistrzyni Polski w grze podwójnej	Mistrzowie Polski w grze mieszanej
1921	nie rozgrywano	J. Żochowska, E. Kleinadel
1922	nie rozgrywano	V. Richterówna, S. Darski
1924	nie rozgrywano	nie rozgrywano
1925	nie rozgrywano	V. Richterówna, K. Steinert
1926	J. Poradowska, V. Richterówna	V. Richterówna, J. Stolarow
1927	J. Jędrzejowska, S. Groblewska	W. Dubieńska, S. Czetwertyński
1928	J. Jędrzejowska, S. Groblewska	J. Jędrzejowska, S. Czetwertyński
1929	E. Poseltówna, S. Raciborska	J. Jędrzejowska, J. Stolarow
1930	W. Dubieńska, H. Syropowa	J. Jędrzejowska, P. Warmiński
1931	J. Jędrzejowska, W. Dubieńska	G. Volkmer-Jacobsenowa, L. Popławski
1932	M. Rudowska, G. Volkmer-Jacobsenowa	G. Volkmer-Jacobsenowa, J. Hebda
1933	W. Dubieńska, J. Jędrzejowska	J. Jędrzejowska, I. Tłoczyński
1934	J. Jędrzejowska, G. Volkmer-Jacobsenowa	G. Volkmer-Jacobsenowa, J. Hebda
1935	J. Jędrzejowska, G. Volkmer-Jacobsenowa	J. Jędrzejowska, I. Tłoczyński
1936	.	J. Jędrzejowska, J. Hebda
1937	J. Jędrzejowska, M. Rudowska	.
1938	G. Volkmer-Jacobsenowa, E. Stephanówna	M. Rudowska, J. Hebda
1939	J. Jędrzejowska, Z. Jędrzejowska	J. Jędrzejowska, A. Baworowski

Źródło: A. Koseski, A. Królak, K. Tarasiewicz, *Tenis w Polsce w latach 1921–1971*, Warszawa 1972.

⁵² M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska...*, s. 39.

⁵³ „Przegląd Sportowy” 1934, nr 49, s. 4.

W 1938 r. MP rozegrano w Katowicach⁵⁴. W zawodach zabrakło J. Jędrzejowskiej. Tytuł mistrzyni Polski wywalczyła G. Volkmer-Jacobsenowa, w finale pokonując Z. Jędrzejowską. W turnieju wyróżniła się, biorąca po raz pierwszy udział w MP, zawodniczka „Pogoni” Katowice – Anna Bemówna⁵⁵. Podczas MP w Poznaniu w 1939 r. bezkonkurencyjną okazała się J. Jędrzejowska⁵⁶. W grze mieszanej mistrzami Polski zostali J. Jędrzejowska i A. Baworowski.

Kobiety uczestniczyły w rozgrywkach klubowych o Drużynowe MP (zespoły mieszane). W 1938 r. w rozgrywkach finałowych brały udział Warszawski Lawn-Tenis Klub – WLTK (Siodówna), „Pogoń” Katowice (Bemówna), „Legia” Warszawa, Lwowski Klub Tenisowy⁵⁷. Tenisiści ziemni WLTK zdobyli w 1937 r. mistrzostwo Polski, zaś w 1928 i 1938 r. – wicemistrzostwo Polski⁵⁸. Obok Siodówny WLTK reprezentowała Elżbieta Lilpopówna. Zawodniczkami warszawskiej „Legii” były m.in. siostry Jadwiga i Zofia Jędrzejowskie oraz Łuniewska.

W ramach turniejów międzynarodowych w Polsce rozgrywano turnieje o Międzynarodowe Mistrzostwo Krakowa oraz Międzynarodowe Mistrzostwo Poznania. Międzynarodowy Turniej Tenisowy rozegrano w Poznaniu w sierpniu 1923 r.⁵⁹ W finale gry pojedynczej W. Dubieńska pokonała Fredro-Boniecką (Kraków). W 1928 r. w zawodach w Krakowie zwyciężyła Neppach (Niemcy)⁶⁰. W finale pokonała W. Dubieńską (6:1, 1:6, 6:3).

W Międzynarodowych Mistrzostwach Poznania, rozegranych w dniach 21–24 czerwca 1928 r., najlepszą tenisistką okazała się W. Dubieńska⁶¹, która w półfinale pokonała Warmińską, natomiast w finale – Fridetzky (Opawa) – 6:3, 6:0.

Na kortach WLTK w maju 1931 r. zostały rozegrane Międzynarodowe Mistrzostwa Warszawy⁶². W grze pojedynczej zwyciężyła tenisistka WLTK – Lilpopówna, która w półfinale pokonała Volkmer-Jacobsen, natomiast w finale – Pozowską (6:2, 4:6, 6:3). W turnieju nie uczestniczyły W. Dubieńska i J. Jędrzejowska.

Międzynarodowe Mistrzostwa Polski (MMP) w tenisie ziemnym w 1937 r. odbyły się w Bydgoszczy⁶³. W grze pojedynczej kobiet zwyciężyła Jugosło-

⁵⁴ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 25, s. 11.

⁵⁵ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 43, s. 5. Anna Bemówna zaczęła uprawiać tenis ziemny w 1933 r. w czeskim klubie SK Vitkowitz. W 1934 r. zwyciężyła w turnieju o mistrzostwo Moraw w Brnie. Następnie była zawodniczką LTC Morawska Ostrawa. W finale turnieju w Polskim Cieszynie przegrała z G. Volkmer-Jacobsenową.

⁵⁶ „Sport Polski” 1939, nr 23, s. 13.

⁵⁷ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 29, s. 11.

⁵⁸ R. Gawkowski, dz. cyt., s. 218–219.

⁵⁹ „Przegląd Sportowy” 1923, nr 38, s. 7.

⁶⁰ „Start” 1928, nr 13, s. 8.

⁶¹ Tamże.

⁶² „Start” 1931, nr 11, s. 11.

⁶³ „Przegląd Sportowy” 1937, nr 70, s. 5.

wianka Kovacs, pokonując w finale Niemkę Schilf (6:1, 6:1)⁶⁴. W finale gry mieszanej Kovacs i Redl wygrali z Z. Siodówną i Baworowskim (6:4, 7:5), natomiast w finale gry podwójnej kobiet Kovacs i Z. Siodówna pokonały Lilpópówną i Z. Jędrzejowską. Warto zaznaczyć, iż MMP rozgrywano w latach 1931–1939⁶⁵. Obok Jugosłowianki Kovacs, w grze singlowej kobiet w MMP zwyciężały: J. Jędrzejowska, G. Volkmer-Jacobsen, M.L. Horn (Niemcy).

Mistrzostwa Polski organizowały związki organizacji sportowych w Polsce. Na Walnym Zjeździe Związku „Makkabi” Polska w 1933 r. postanowiono, że MP kobiet Związku „Makkabi” w tenisie ziemnym w 1934 r. zostaną przeprowadzone w Bielsku lub Częstochowie⁶⁶.

Tenisisci ziemni rozgrywali mecze pokazowe, z których dochód był przeznaczony na Fundusz Obrony Narodowej (FON). Z pań w meczach tych brały udział J. Jędrzejowska i Z. Siodówna⁶⁷.

Jedną z Polek, która odniosła znaczące sukcesy na arenie międzynarodowej, była Jadwiga Jędrzejowska. W zakresie rozgrywek jednego z najważniejszych turniejów tenisa ziemnego – w Wimbledonie⁶⁸ w 1931 r., występując po raz pierwszy, przegrała w I rundzie z Brytyjką Godfree, w 1932 i 1933 r. awansowała do II rundy, w 1934 r. awansowała do III rundy, w 1935 r. osiągnęła ćwierćfinał, w 1936 r. dotarła do półfinału, natomiast w 1937 r. awansowała do finału, w 1938 i w 1939 r. osiągnęła ćwierćfinał (w 1938 r. przegrała z Amerykanką Helen Jacobs 2:6, 3:6; w 1939 r. przegrała z Amerykanką A. Marble 1:6, 4:6)⁶⁹.

J. Jędrzejowska w 1934 r. została mistrzynią Austrii⁷⁰. Na odbywającym się w Nowym Jorku w 1938 r. turnieju tenisowym „Mistrzostw USA” (na kortach Forest Hills) odpadła w ćwierćfinale, przegrywając z Amerykanką Fabyan⁷¹. W innym turnieju, rozegranym w Bostonie, jak donosi redakcja „Startu. Wiadomości Sportowych”, w finale gry deblowej wraz z Francuską Mathieu przegrała z parą amerykańską Alice Marble i Fabyan⁷². W tym samym roku (1938) zwyciężyła w turnieju w Nicei w grze podwójnej (wspólnie z Mathieu) i w grze mieszanej (z Brugnonem) oraz w turnieju w Beaulieu w grze podwójnej (wspólnie

⁶⁴ „Sport Polski” 1937, nr 1, s. 15. Mistrzyni Polski z 1937 r. – Maria Głowacka – nie odegrała w turnieju większej roli.

⁶⁵ A. Koseski, A. Królak, K. Tarasiewicz, dz. cyt., s. 47.

⁶⁶ „Start” 1933, nr 24, s. 11.

⁶⁷ „Sport Polski” 1939, nr 17, s. 13.

⁶⁸ Pierwszy turniej tenisa ziemnego w Wimbledonie został rozegrany w 1877 r. Kobiety po raz pierwszy wzięły udział w turnieju w 1885 r.

⁶⁹ „Sport Polski” 1937, nr 10, s. 11–12; „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 25, s. 5; 1938, nr 26, s. 7; 1938, nr 27, s. 3–4; 1939, nr 28, s. 9, 13.

⁷⁰ „Start” 1935, nr 1, s. 12.

⁷¹ „Przegląd Sportowy” 1937, nr 70, s. 5; „Start. Wiadomości Sportowe” 1938, nr 14, s. 1. Na turnieju Forest Hills w 1937 r. w USA J. Jędrzejowska była rozstawiona z nr 1.

⁷² „Start. Wiadomości Sportowe” 1938, nr 8, s. 5.

z Thomas)⁷³. Zwyciężyła także w międzynarodowym turnieju w Budapeszcie, pokonując Muller-Hein (6:2, 3:6, 6:2)⁷⁴. W 1939 r. podczas Tenisowych Mistrzostw Francji w Paryżu uległa w finale reprezentantce Francji – Mathieu; w finale Turnieju Tenisowego Quenns-Clubu w Londynie pokonała Sperling (6:1, 6:4)⁷⁵.

Kobiety uczestniczyły w meczach międzypaństwowych w tenisie ziemnym. W 1938 r. odbył się mecz Polski z Niemcami⁷⁶. Reprezentacja Polski zwyciężyła 6:1. W grze mieszanej J. Jędrzejowska i A. Baworowski pokonali parę niemiecką Enger i Dettmar 6:3, 6:2. Mecz Polska – Niemcy był 47 spotkaniem międzypaństwowym reprezentacji Polski. Z pań udział w meczach reprezentacji Polski wzięły Jadwiga Jędrzejowska (11 meczy w grze pojedynczej – 11 zwycięstw, 11 spotkań w grze podwójnej i mieszanej – 5 zwycięstw) i Gertruda Volkmer-Jacobsenowa (udział w 2 grach pojedynczych – 1 zwycięstwo, 2 mecze w grze podwójnej i mieszanej – 2 zwycięstwa)⁷⁷.

Podczas rozgrywania meczów w tenisie ziemnym mężczyzn o Puchar Davisa rozgrywano mecze pokazowe z udziałem kobiet. W 1938 r. odbył się mecz reprezentacji Polski z Danią w Katowicach⁷⁸. W meczach pokazowych, w grze pojedynczej, J. Jędrzejowska pokonała Volkmer-Jacobsenową (6:3, 6:2), natomiast w grze mieszanej Volkmer-Jacobsenowa i Tłoczyński pokonali J. Jędrzejowską i Ulrycha (7:5, 1:6, 12:10).

Panie uczestniczyły także w rozgrywkach drużynowych Pucharu Środkowej Europy⁷⁹. W 1938 r. pokonały zespół Czechosłowacji 4:1⁸⁰. Punkty dla reprezentacji Polski zdobyły: J. Jędrzejowska – 2 i Łuniewska – 1 w grze pojedynczej oraz J. i Z. Jędrzejowskie w grze podwójnej. W meczu finałowym przegrały z tenisistkami Węgier 2:3⁸¹. W drużynie Polski wystąpiły: J. Jędrzejowska (zdobyła 2 punkty w grach pojedynczych) i G. Volkmer-Jacobsenowa. W roku następnym (1939) w rozgrywkach drużynowych kobiet Pucharu Środkowej Europy brały udział reprezentacje Jugosławii, Niemiec, Polski, Węgier i Włoch⁸².

Istotnym elementem w sporcie tenisa ziemnego kobiet było ogłaszanie list klasyfikacyjnych. W okresie międzywojennym (począwszy od 1925 r.) Komisja Sportowa PZLT w październiku każdego roku przygotowywała listy klasifica-

⁷³ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 11, s. 15.

⁷⁴ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 18, s. 11.

⁷⁵ „Sport Polski” 1939, nr 25, s. 14; 1939, nr 26, s. 13.

⁷⁶ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 17, s. 2–3.

⁷⁷ Tamże, s. 3.

⁷⁸ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 19, s. 6.

⁷⁹ Po raz pierwszy rozgrywki drużynowe Pucharu Środkowej Europy rozegrano w 1938 r. Uczestniczyły w nich drużyny z Czechosłowacji, Jugosławii, Polski, Węgier i Włoch.

⁸⁰ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 31, s. 7.

⁸¹ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 42, s. 2.

⁸² „Sport Polski” 1939, nr 9, s. 13.

cyjne⁸³. Komisja Sportowa opracowywała rankingi na podstawie wyników uzyskanych na MP, na „mistrzostwach międzynarodowych”, wyniki uzyskane na innych zawodach rozgrywanych jesienią miały większy wpływ na lokatę w rankingu, niż te uzyskane wiosną. W latach 1925–1927 pierwsze miejsce na liście zajmowała Vera Richterówna; w 1928 r. – Wanda Dubieńska; w latach 1929–1937 – Jadwiga Jędrzejowska⁸⁴. W rankingu PZLT za 1935 r. II miejsce zajęła G. Volkmerówna, III – Neumanówna, IV – Z. Jędrzejowska, V – Rudowska, VI – Lilpopówna.

Listy rankingowe przygotowali dziennikarze sportowi. Jedną z takich list przygotował T. Maltze w artykule pt. *Próba klasyfikacji polskich tenisistek*, opublikowanym na łamach „Startu” w 1927 r.⁸⁵ Wziął on pod uwagę wyniki tenisistek ziemnych uzyskane w następujących zawodach sportowych: Mistrzostwa Polski, Mistrzostwa Warszawy, Mistrzostwa Wielkopolski, Turniej w Katowicach, w Łodzi, w Milanówku oraz Turniej „Legii” w Warszawie. Według dziennikarza sportowego, w rankingu zwyciężyła Vera Richterówna, II miejsce zajęła W. Dubieńska, III – Boniecka⁸⁶.

Na łamach czasopisma „Raz, Dwa, Trzy”, w numerze 42 z 1938 r., ukazał się ranking tenisistek ziemnych w Polsce (lista nie obejmowała J. Jędrzejowskiej – jako najlepszej tenisistki ziemnej w Polsce)⁸⁷. W rankingu czasopisma na I miejscu została sklasyfikowana Volkmer-Jacobsenowa, na II miejscu Zofia Jędrzejowska i Łuniewska, na IV – Gajdzianka, na V – A. Bemowa, na VI – Andrótówna i Głowacka, na VIII – Z. Siodówna, na IX – Rudowska, na X – Naumannówna.

Według angielskiego teoretyka tenisa ziemnego, w rankingu najlepszych tenisistek ziemnych na świecie w 1937 r. I miejsce zajmowała Lizana, II miejsce – Round, zaś III – J. Jędrzejowska⁸⁸.

Za osiągnięcia sportowe w roku 1938 w plebiscycie „Kuriera Wieczornego” wśród zawodniczek województwa śląskiego IX miejsce przypadło Gertrudzie Volkmer-Jacobsenowej (KTT)⁸⁹.

Najlepszą tenisistką ziemną okresu międzywojennego była J. Jędrzejowska. Początkowo była zawodniczką Akademickiego Związku Sportowego (AZS) w Krakowie⁹⁰. W latach trzydziestych XX w. była zawodniczką Wojskowego Klubu Sportowego (WKS) „Legia” Warszawa. Za swojego mistrza sportowego

⁸³ „Start” 1930, nr 19, s. 10.

⁸⁴ „Start” 1935, nr 17, s. 15; A. Koseski, A. Królak, K. Tarasiewicz, dz. cyt., s. 116–117.

⁸⁵ „Start” 1927, nr 13, s. 3–4.

⁸⁶ Dalsze miejsca zajęły: IV – Kowalewska, V – Groblewska, VI – Wenzłowa, VII – Halicka, VIII – Richterówna, IX – Wottizówna, X – Juchniewiczówna.

⁸⁷ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 42, s. 11.

⁸⁸ „Sport Polski” 1937, nr 5, s. 14.

⁸⁹ H. Rechowicz, dz. cyt., s. 190.

⁹⁰ „Start” 1935, nr 16, s. 11–12.

uważała Ignacego Tłoczyńskiego. W 1935 r. znajdowała się na liście dziesięciu najlepszych tenisistek ziemnych na świecie⁹¹. J. Jędrzejowska odniosła zwycięstwa nad najlepszymi wówczas tenisistkami ziemnymi: Helen Jacobs (USA), Horn (Niemcy), Mathieu (Francja), Nuthall (Wielka Brytania), Valerio (Włochy). W 1935 r. J. Jędrzejowska zdobyła Międzynarodowe Mistrzostwo Austrii.

Jadwiga Jędrzejowska, wspólnie z Wittmanem i Tłoczyńskim, rozgrywała mecze tenisa ziemnego z królem Szwecji – Gustawem V⁹², który był wielkim miłośnikiem sportu.

Za wyniki sportowe J. Jędrzejowska została wyróżniona Państwową Nagrodą Sportową za 1937 r.⁹³ „Przyznając nagrodę Jędrzejowskiej, Komisja Nadawcza wzięła pod uwagę następujące argumenty: 1) Jędrzejowska zdobyła w r. 1937 wicemistrzostwo świata w tenisie oraz wicemistrzostwo Ameryki; 2) dzięki swoim [...] zwycięstwom rozslawiła imię sportu polskiego zagranicą; 3) podczas całej swej działalności sportowej odznaczała się ambicją, ofiarnością i karnością, stwarzając szlachetny typ wzorowego sportowca”⁹⁴. Według regulaminu Państwowej Nagrody Sportowej, „jest to nagroda stale wędrowna, a zwycięzca otrzymuje na własność dyplom i kopię – brązową nagrodę”⁹⁵. Jadwiga Jędrzejowska dwukrotnie zajęła I miejsce w plebiscycie „Przeglądu Sportowego” na najlepszego sportowca Polski – w 1936 i 1937 r.⁹⁶

Obok J. Jędrzejowskiej, jedną z najlepszych polskich tenisistek ziemnych była Wanda Dubieńska⁹⁷. W 1924 r. zwyciężyła w „Olimpiadzie Akademickiej Państw Północnych” w Dorpacie, mistrzyni Śląska Cieszyńskiego, Gdańska, Sopotu⁹⁸.

W okresie międzywojennym nastąpił rozwój tenisa ziemnego i tenisa stołowego kobiet w Polsce w zakresie organizacyjnym i sportowym. Zwiększała się liczba klubów i towarzystw sportowych, w których kobiety uprawiały tenis ziemny. Kobiety uczestniczyły w MP w tenisie ziemnym, począwszy od 1921 r.

⁹¹ „Start” 1935, nr 11/12, s. 13.

⁹² „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 26, s. 4. W okresie okupacji J. Jędrzejowska od władz niemieckich – za wstawiennictwem króla Gustawa V – otrzymała pozwolenie na wyjazd z Polski. Z propozycji nie skorzystała.

⁹³ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 7, s. 15; „Sport Polski” 1937, nr 6, s. 11. Państwową Nagrodę Sportową stanowiła rzeźba Józefa Klukowskiego, „przedstawiająca postać alegoryczną, wieńczącą zwycięskiego atletę”. Józef Klukowski otrzymał za to dzieło złoty medal na Igrzyskach Olimpijskich w Los Angeles w 1932 r. w Olimpijskim Konkursie Literatury i Sztuki.

⁹⁴ „Raz, Dwa, Trzy” 1938, nr 7, s. 15.

⁹⁵ „Przegląd Sportowy” 1938, nr 14, s. 6.

⁹⁶ R. Gawkowski, dz. cyt., s. 271.

⁹⁷ „Start” 1929, nr 12, s. 7. Zob. też. M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska...*, s. 35–47. Wanda Dubieńska była nie tylko znakomitą tenisistką ziemną, lecz również z powodzeniem uprawiała inne dyscypliny sportowe, np. narciarstwo, szermierkę. M.in. w 1929 r. została mistrzynią Polski w szermierce w konkurencji floretu. Reprezentowała wówczas barwy AZS Kraków.

⁹⁸ „Start” 1928, nr 24, s. 9; zob. też. M. Rotkiewicz, *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska...*, s. 40.

Do najlepszych polskich tenisistek ziemnych tego okresu należy zaliczyć m.in. Wandę Dubieńską, Jadwigę Jędrzejowską, Verę Richterówną i Gertrudę Volkmer-Jacobsenową. Spośród nich największe sukcesy na arenie międzynarodowej osiągnęła J. Jędrzejowska.

Bibliografia

A. Źródła

I. Prasa

- „Przegląd Sportowy” 1921–1939.
„Raz, Dwa, Trzy” 1931–1939.
„Sport Polski” 1937–1939.
„Start” 1927–1939.
„Start. Wiadomości Sportowe” 1938–1939.

B. Literatura

- Gawkowski R., *Encyklopedia klubów sportowych Warszawy i jej najbliższych okolic w latach 1918–1939*, Warszawa 2007.
- Jurek T., *Kultura fizyczna mniejszości niemieckiej w Polsce w latach 1918–1939*, Gorzów Wielkopolski – Poznań 2002.
- Koseski A., Królak A., Tarasiewicz K., *Tenis w Polsce w latach 1921–1971*, Warszawa 1972.
- Ludwiczek C., *Tenis na Śląsku*, Katowice 2010.
- Rechowicz H., *Sport na Górnym Śląsku do 1939 r.*, Katowice 1997.
- Rotkiewicz M., *Geneza i początki sportu kobiecego w Polsce*, „Sport Wyczynowy” 1978, nr 6–7.
- Rotkiewicz M., *Pierwsza polska olimpijka – Wanda Nowak-Dubieńska (1895–1968)*, [w:] *Społeczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpiizmu. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży*, t. 2, red. J. Chełmecki, Warszawa 2009.
- Rotkiewicz M., Hądzelek K., *Powstanie i działalność polskich związków sportowych (II) 1919–1925*, „Sport Wyczynowy” 2007, nr 10–12.
- Woltmann B., Gaj J., *Sport w Polsce 1919–1939*, Gorzów Wielkopolski 1997.
- Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997*, red. J. Gaj, B. Woltmann, Gorzów Wielkopolski 1999.

Summary

Women's Tennis In Poland in the Interwar Period

During the interwar period, women's tennis developed in Poland in terms of organization and sports. The number of sports clubs and associations in which women played tennis increased. Women participated in Polish Championships in tennis from 1921. The best Polish women tennis players of the period were, among others, Wanda Dubieńska, Jadwiga Jędrzejowska, Vera Richter and Gertruda Volkmer-Jacobsen. Out of Polish top players, it was J. Jędrzejowska who was the most successful Polish player on the international arena.

Key words: Poland, tennis, women, the interwar period